

## Π. Ραπανάκης, Το νέο θεσμικό πλαίσιο που προβλέπει την καταχώριση της υπερεργασίας και της νόμιμης υπερωρίας στο Π.Σ. «ΕΡΓΑΝΗ»

Πέτρος Γ. Ραπανάκης, Σύμβουλος επιχειρήσεων σε θέματα εργατικής νομοθεσίας & ανθρώπινου δυναμικού, Αρθρογράφος, Συγγραφέας

Από την 1η.9.2018, καθίσταται υποχρεωτική η αναγγελία της υπερεργασίας ή της νόμιμης υπερωριακής απασχόλησης με το νέο έντυπο Ε8 «Αναγγελία Υπερεργασίας ή Νόμιμης Υπερωριακής Απασχόλησης».

Παραδείγματα - εφαρμογές.

Περιεχόμενα

1. Καταχώριση υπερεργασίας και υπερωρίας στο έντυπο Ε8
2. Κατάργηση βιβλίου υπερωριών
3. Σοβαρότητα παράβασης
4. Αμοιβή υπερεργασίας και υπερωρίας
5. Απλή πρόσθετη εργασία
6. Τι ισχύει με τις ώρες υπερεργασίας και υπερωριακής απασχόλησης όταν δεν είναι σταθερό το ημερήσιο ωράριο εργασίας
7. Εναλλαγή του εβδομαδιαίου συστήματος απασχόλησης από πενθήμερο σε εξαήμερο και αντιστρόφως
8. Εργασία την έκτη ημέρα της εβδομάδος κατά παράβαση του συστήματος της πενθήμερης εργασίας

1. Καταχώριση υπερεργασίας και υπερωρίας στο έντυπο Ε8

Με τις νέες ρυθμίσεις θεσπίζεται η υποχρεωτική, εκ των προτέρων, δήλωση της υπερεργασίας και της νόμιμης υπερωρίας στο Π.Σ. «ΕΡΓΑΝΗ».

Ειδικότερα, με την Υ.Α. 32143/Δ1.11288/2018, που καθορίζει το εφαρμοστικό πλαίσιο των διατάξεων του άρθρου 36 του Ν 4488/2017, ενεργοποιούνται οι ρυθμίσεις περί καταχώρισης κάθε αλλαγής ή τροποποίησης ωραρίου στο πληροφοριακό σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ» το αργότερο έως και την ημέρα αλλαγής ή τροποποίησης του ωραρίου ή της οργάνωσης του χρόνου εργασίας και σε κάθε περίπτωση πριν την ανάληψη υπηρεσίας από τους εργαζομένους, καθώς και οι ρυθμίσεις περί καταχώρισης της υπερεργασίας και της νόμιμης κατά την ισχύουσα νομοθεσία υπερωριακής απασχόλησης πριν την έναρξη πραγματοποίησής της.

Το έντυπο Ε8 του πληροφοριακού συστήματος «Εργάνη» υποβάλλεται πριν από την έναρξη πραγματοποίησης της υπερεργασίας ή της νόμιμης υπερωριακής απασχόλησης. Στοιχεία που αφορούν την υπερεργασία ή τη νόμιμη υπερωριακή απασχόληση και έχουν καταχωριστεί σε επιτυχώς υποβληθέν έντυπο Ε8 μπορούν να τροποποιηθούν με νέα υποβολή πριν την πραγματοποίηση της αλλαγής (άρθρο 5.19 της Υ.Α. 32143/Δ1.11288/2018).

Τόσο η υπερεργασία όσο και η υπερωρία αναγράφονται στο ίδιο έντυπο Ε8.

Στο νέο έντυπο Ε8 «Αναγγελία υπερεργασίας ή νόμιμης υπερωριακής απασχόλησης» με δεδομένη την ύπαρξη δύο στηλών «ΩΡΑ ΑΠΟ» και «ΩΡΑ ΕΩΣ» δίπλα στις στήλες «εβδομαδιαία απασχόληση», «ημερομηνία» και «Αιτιολογία»... προκύπτει με σαφήνεια ότι επί πραγματοποιήσεως και υπερεργασίας και υπερωρίας, πρέπει να αναγράφονται αμφότερες στο ίδιο έντυπο Ε8. Το νέο έντυπο Ε8 μπορεί να υποβάλλεται από 1.7.2018 και με αποστολή μηνύματος, μέσω κινητού τηλεφώνου, υπό την προϋπόθεση ότι ο εργοδότης έχει δηλώσει αριθμό κινητού τηλεφώνου ανά παράρτημα στο ΠΣ «ΕΡΓΑΝΗ». Ο εργοδότης ή τα εξουσιοδοτημένα από αυτόν πρόσωπα είναι αποκλειστικά υπεύθυνα για τη δήλωση του αριθμού κινητού τηλεφώνου, καθώς και για τη δήλωση τυχόν μεταβολής αυτού.

Όταν το νέο Ε8 υποβάλλεται με αποστολή μηνύματος, μέσω κινητού τηλεφώνου, ο αριθμός πρωτοκόλλου και η ημερομηνία υποβολής (τα οποία αποτελούν για τον εργοδότη αποδεικτικό υποβολής) αποστέλλονται επίσης με μήνυμα. Σε περίπτωση ανεπιτυχούς υποβολής, ο χρήστης λαμβάνει σχετικό μήνυμα.

## 2. Κατάργηση βιβλίου υπερωριών

Καταργήθηκε από 1ης Σεπτεμβρίου 2018 το σύστημα της χειρόγραφης τήρησης του ειδικού βιβλίου υπερωριών στον χώρο εργασίας και της γνωστοποίησής τους στο Πληροφοριακό Σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ» τον επόμενο μήνα. Αντί του βιβλίου υπερωριών, καθιερώνεται πλέον η διαδικασία ηλεκτρονικής αναγγελίας της υπερεργασίας και της νόμιμης υπερωριακής απασχόλησης με την απλή γνωστοποίηση αυτών στο πληροφοριακό σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ», το αργότερο πριν την έναρξη της πραγματοποίησής τους μέσω του εντύπου Ε8 «ΑΝΑΓΓΕΛΙΑ ΥΠΕΡΕΡΓΑΣΙΑΣ ή ΝΟΜΙΜΗΣ ΥΠΕΡΩΡΙΑΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ».

## 3. Σοβαρότητα παράβασης

Στην Κ.Υ.Α. 2063/Δ1 632/2011 λογίζεται ως πολύ υψηλή παράβαση η υπέρβαση των χρονικών ορίων εργασίας χωρίς προηγούμενη καταχώρηση των εργαζομένων στο βιβλίο υπερωριών. Με δεδομένη την κατάργηση του βιβλίου υπερωριών, η μη καταχώριση της υπερεργασίας και της νόμιμης κατά την ισχύουσα νομοθεσία υπερωριακής απασχόλησης πριν την έναρξη πραγματοποίησής της λογίζεται ως πολύ υψηλή παράβαση. Αν τα αρμόδια ελεγκτικά όργανα, σε τυχόν έλεγχο διαπιστώσουν υπερεργασιακή ή υπερωριακή απασχόληση εργαζόμενου χωρίς αυτή να έχει γνωστοποιηθεί κατά τα ανωτέρω πριν την έναρξη πραγματοποίησής της, επιβάλλονται με πράξη του αρμόδιου οργάνου σε βάρος του εργοδότη διοικητικές κυρώσεις, σύμφωνα με το άρθρο 24 του Ν 3996/2011 και την Κ.Υ.Α. 2063/Δ1 632/2011, ενώ το νομοθετικό πλαίσιο περί ποινικών κυρώσεων διέπεται από το άρθρο 28 του Ν 3996/2011 .

## 4. Αμοιβή υπερεργασίας και υπερωρίας

Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 5 της από 26.2.1975 Εθνικής Γενικής Συλλογικής Συμβάσεως Εργασίας (ΕΓΣΣΕ), η οποία κυρώθηκε με τον Ν 133/1975 , ο υπολογισμός του ωρομισθίου για την αμοιβή και τη προσαύξηση της υπερωριακής εργασίας, βρίσκεται από την διαίρεση του κλάσματος (6:25) των πάσης φύσεως μηνιαίων τακτικών αποδοχών με το συμβατικό αριθμό των ωρών της εβδομαδιαίας εργασίας που ισχύουν εκάστοτε, χωρίς να συμπεριλαμβάνεται η αμοιβή και προσαύξηση για τη υπερεργασία (Άρειος Πάγος 354/1983). Στο πλαίσιο αυτό, προκειμένου για συμβατικό εβδομαδιαίο ωράριο 40 ωρών, το ωρομίσθιο διαμορφώνεται όσον αφορά:

ο τους έμμισθους υπαλλήλους στο  $(6/25) \times (1/40) = 0,006$  του καταβαλλόμενου μηνιαίου μισθού,

ο τους ημερομισθίους εργατοτεχνίτες, στο  $(6/40)$  του καταβαλλόμενου ημερομισθίου.

Το ωρομίσθιο αυτό ισχύει τόσο για την αμοιβή και την προσαύξηση της υπερωρίας όσο και της υπερεργασίας.

Κατά συνέπεια επί υπερεργασίας και υπερωριακής απασχόλησης, η κύρια αμοιβή καθώς και οι προσαυξήσεις 20% όσον αφορά την υπερεργασία, 40% ή 60% όσον αφορά τις νόμιμες υπερωρίες και 80% τις κατ' εξαίρεση υπερωρίες, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 74 παρ. 10 του Ν 3863/2010 ) υπολογίζονται επί του καταβαλλόμενου ωρομισθίου του μισθωτού.

### Παράδειγμα 1ο

Υπάλληλος με νόμιμο εβδομαδιαίο ωράριο 45 ωρών καθώς και συμβατικό ωράριο 40 ωρών (Πενθήμερο Δευτέρα έως Παρασκευή επί οκτάωρο ημερησίως) αμειβόμενος με μηνιαίο μισθό 1200,00 ευρώ, απασχολήθηκε την εβδομάδα από Δευτέρα 22 Οκτωβρίου έως Παρασκευή 26 Οκτωβρίου, για δέκα (10) ώρες τις τέσσερις πρώτες εργάσιμες ημέρες της εβδομάδος και επί ένδεκα ώρες (11) την Παρασκευή. Ποιες είναι οι ώρες υπερεργασίας και νόμιμης υπερωρίας, ποια η αμοιβή τους και πώς δηλώνονται στο πληροφοριακό σύστημα «Εργάνη»;

Ημέρες	Συμβατικές ώρες ημερήσιας απασχόλησης	Ώρες υπερεργασίας	Ώρες υπερωρίας	Συνολικές ώρες απασχόλησης
Δευτέρα	8 ώρες	1	1	10
Τρίτη	8 ώρες	1	1	10
Τετάρτη	8 ώρες	1	1	10
Πέμπτη	8 ώρες	1	1	10
Παρασκευή	8 ώρες	1	2	11
Σύνολο	40 ώρες	5 ώρες	6 ώρες	51 ώρες

Με δεδομένο ότι ο μηνιαίος μισθός είναι 1.200,00 ευρώ, το ωρομίσθιο ορίζεται ως εξής:  $1.200,00 \times (0,006) = 7,20$  ευρώ.

Εκτός από τις μηνιαίες αποδοχές που αντιστοιχούν στο συμβατικό ωράριο απασχόλησης των σαράντα (40) ωρών εβδομαδιαίας εργασίας, ο συγκεκριμένος υπάλληλος δικαιούται κατά την υπό εξέταση εβδομάδα αμοιβή για πέντε (5) ώρες υπερεργασίας (5 ώρες  $\times$  7,20  $\times$  1,20 = 43,20 ευρώ) και έξι (6) ώρες υπερωρίας (6 ώρες  $\times$  7,20  $\times$  1,40 = 60,48 ευρώ). Διευκρινίζεται ότι το (1/25) του μηνιαίου μισθού είναι προσαρμοσμένο σε ημερήσια εργασία έξι (6) ωρών και σαράντα (40) λεπτών.

Τόσο η υπερεργασία όσο και η υπερωρία αναγράφονται στο ίδιο έντυπο Ε8 το οποίο πρέπει να υποβληθεί πριν την έναρξη πραγματοποίησής της.

#### Παράδειγμα 2ο

Εργατοτεχνίτης με νόμιμο εβδομαδιαίο ωράριο 45 ωρών καθώς και συμβατικό ωράριο 40 ωρών (Πενθήμερο Δευτέρα έως Παρασκευή επί οκτάωρο ημερησίως) αμειβόμενος ημερομίσθιο 32,00 ευρώ, απασχολήθηκε την εβδομάδα από Δευτέρα 22 Οκτωβρίου έως Παρασκευή 26 Οκτωβρίου, για δέκα (10) ώρες τις δυο πρώτες εργάσιμες ημέρες της εβδομάδος, επί εννέα (9) ώρες την Τετάρτη, επί ένδεκα ώρες (11) την Πέμπτη και επί δέκα ώρες (10) την Παρασκευή. Ποιες είναι οι ώρες υπερεργασίας και νόμιμης υπερωρίας, ποια η αμοιβή τους και πως δηλώνονται στο πληροφοριακό σύστημα «Εργάνη» ;

Ημέρες	Συμβατικές ώρες ημερήσιας απασχόλησης	Ώρες υπερεργασίας	Ώρες υπερωρίας	Συνολικές ώρες απασχόλησης
Δευτέρα	8 ώρες	1	1	10
Τρίτη	8 ώρες	1	1	10
Τετάρτη	8 ώρες	1	-	9
Πέμπτη	8 ώρες	1	2	11
Παρασκευή	8 ώρες	1	1	10
Σύνολο	40 ώρες	5 ώρες	5 ώρες	50 ώρες

Με δεδομένο ότι το ημερομίσθιο είναι 32,00 €, το ωρομίσθιο ορίζεται ως εξής:

$$32,00 \times (6/40) = 4,80 \text{ ευρώ.}$$

Εκτός από τις μηνιαίες αποδοχές που αντιστοιχούν στο συμβατικό ωράριο απασχόλησης των σαράντα ωρών εβδομαδιαίας εργασίας, ο συγκεκριμένος εργατοτεχνίτης δικαιούται κατά την υπό εξέταση εβδομάδα αμοιβή για πέντε (5) ώρες υπερεργασίας (5 ώρες  $\times$  4,80  $\times$  1,20 = 28,80 ευρώ) και πέντε (5) ώρες υπερωρίας (5 ώρες  $\times$  4,80  $\times$  1,40 = 33,60). Διευκρινίζεται ότι το (1/25) του μηνιαίου μισθού είναι προσαρμοσμένο σε ημερήσια εργασία έξι (6) ωρών και σαράντα (40) λεπτών.

Τόσο η υπερεργασία όσο και η υπερωρία αναγράφονται στο ίδιο έντυπο Ε8 το οποίο πρέπει να υποβληθεί πριν την έναρξη πραγματοποίησής της.

#### Παράδειγμα 3ο

Υπάλληλος με νόμιμο εβδομαδιαίο ωράριο 48 ωρών καθώς και συμβατικό ωράριο 40 ωρών (Εξαήμερο Δευτέρα έως Σάββατο επί έξι ώρες και σαράντα λεπτά ημερησίως) αμειβόμενος με μηνιαίο μισθό 950,00 ευρώ, απασχολήθηκε την εβδομάδα από Δευτέρα 15 Οκτωβρίου έως Σάββατο 20 Οκτωβρίου, για εννέα (9) ώρες την Τρίτη και την Πέμπτη, επί έξι ώρες και σαράντα λεπτά τη Δευτέρα την Τετάρτη και το Σάββατο και επί δέκα (10) ώρες την Παρασκευή. Ποιες είναι οι ώρες υπερεργασίας και νόμιμης υπερωρίας, ποια η αμοιβή τους και πως δηλώνονται στο πληροφοριακό σύστημα «Εργάνη»;

Ημέρες	Συμβατικές ώρες ημερήσιας απασχόλησης	Ώρες υπερεργασίας	Ώρες υπερωρίας	Συνολικές ώρες απασχόλησης
Δευτέρα	6 ώρες και 40 λεπτά	-	-	6 ώρες και 40 λεπτά
Τρίτη	6 ώρες και 40 λεπτά	1 ώρα και 20 λεπτά	1	9

Τετάρτη	6 ώρες και 40 λεπτά	-	-	6 ώρες και 40 λεπτά
Πέμπτη	6 ώρες και 40 λεπτά	1 ώρα και 20 λεπτά	1	9
Παρασκευή	6 ώρες και 40 λεπτά	1 ώρα και 20 λεπτά	2	10
Σάββατο	6 ώρες και 40 λεπτά	-	-	6 ώρες και 40 λεπτά
Σύνολο	40 ώρες	4 ώρες	4 ώρες	48 ώρες

Με δεδομένο ότι ο μηνιαίος μισθός είναι 950,00 ευρώ, το ωρομίσθιο ορίζεται ως εξής:  $950,00 \times (0,006) = 5,70$  ευρώ.

Εκτός από τις μηνιαίες αποδοχές που αντιστοιχούν στο συμβατικό ωράριο απασχόλησης των σαράντα ωρών εβδομαδιαίας εργασίας, ο συγκεκριμένος υπάλληλος δικαιούται κατά την υπό εξέταση εβδομάδα αμοιβή για τέσσερις (4) ώρες υπερεργασίας (4 ώρες  $\times$  5,70  $\times$  1,20 = 27,36 ευρώ) και τέσσερις (4) ώρες υπερωρίας (4 ώρες  $\times$  5,70  $\times$  1,40 = 31,92 ευρώ). Διευκρινίζεται ότι το (1/25) του μηνιαίου μισθού είναι προσαρμοσμένο σε ημερήσια εργασία έξι (6) ωρών και σαράντα (40) λεπτών.

Τόσο η υπερεργασία όσο και η υπερωρία αναγράφονται στο ίδιο έντυπο Ε8 το οποίο πρέπει να υποβληθεί πριν την έναρξη πραγματοποίησής της.

#### Παράδειγμα 4ο

Εργατοτεχνίτης με νόμιμο εβδομαδιαίο ωράριο 48 ωρών καθώς και συμβατικό ωράριο 40 ωρών (εξαήμερο Δευτέρα έως Σάββατο επί έξι ώρες και σαράντα λεπτά ημερησίως) αμειβόμενος ημερομίσθιο 40,00 €, απασχολήθηκε την εβδομάδα από Δευτέρα 22 Οκτωβρίου έως Παρασκευή 26 Οκτωβρίου, για εννέα (9) ώρες τις δυο πρώτες εργάσιμες ημέρες της εβδομάδος, επί δέκα(10) ώρες την Τετάρτη και επί έξι ώρες και σαράντα λεπτά τη Πέμπτη, την Παρασκευή και το Σάββατο. Ποιες είναι οι ώρες υπερεργασίας και νόμιμης υπερωρίας, ποια η αμοιβή τους και πως δηλώνονται στο πληροφοριακό σύστημα «Εργάνη»;

Ημέρες	Συμβατικές ώρες ημερήσιας απασχόλησης	Ώρες υπερεργασίας	Ώρες υπερωρίας	Συνολικές ώρες απασχόλησης
Δευτέρα	6 ώρες και 40 λεπτά	1 ώρα και 20 λεπτά	1	9
Τρίτη	6 ώρες και 40 λεπτά	1 ώρα και 20 λεπτά	1	9
Τετάρτη	6 ώρες και 40 λεπτά	1 ώρα και 20 λεπτά	2	10
Πέμπτη	6 ώρες και 40 λεπτά	-	-	6 ώρες και 40 λεπτά
Παρασκευή	6 ώρες και 40 λεπτά	-	-	6 ώρες και 40 λεπτά
Σάββατο	6 ώρες και 40 λεπτά	-	-	6 ώρες και 40 λεπτά
Σύνολο	40 ώρες	4 ώρες	4 ώρες	48 ώρες

Με δεδομένο ότι το ημερομίσθιο είναι 40,00 ευρώ, το ωρομίσθιο ορίζεται ως εξής :

$$40,00 \times (6/40) = 6,00 \text{ ευρώ.}$$

Εκτός από τις μηνιαίες αποδοχές που αντιστοιχούν στο συμβατικό ωράριο απασχόλησης των σαράντα ωρών εβδομαδιαίας εργασίας, ο συγκεκριμένος εργατοτεχνίτης δικαιούται κατά την υπό εξέταση εβδομάδα αμοιβή για τέσσερις (4) ώρες υπερεργασίας (4 ώρες  $\times$  6,00  $\times$  1,20 = 28,80 ευρώ) και τέσσερις (4) ώρες υπερωρίας (4 ώρες  $\times$  6,00  $\times$  1,40 = 33,60 ευρώ). Διευκρινίζεται ότι το ημερομίσθιο είναι προσαρμοσμένο σε ημερήσια εργασία 6 ωρών και 40 λεπτών.

Τόσο η υπερεργασία όσο και η υπερωρία αναγράφονται στο ίδιο έντυπο Ε8 το οποίο πρέπει να υποβληθεί πριν την έναρξη πραγματοποίησής της.

#### 5. Απλή πρόσθετη εργασία

Εφόσον με συλλογική σύμβαση εργασίας, κανονισμό εργασίας κ.λπ., έχει καθιερωθεί για ορισμένη κατηγορία εργαζομένων συνολική διάρκεια εβδομαδιαίας εργασίας μικρότερη των 40 ωρών, η υπέρβαση του συμβατικού αυτού χρόνου μέχρι τις 40 ώρες δεν αποτελεί υπερεργασία ούτε βεβαίως υπερωρία, αλλά αποτελεί απλή

πρόσθετη εργασία, για την οποία, κατά το άρθρο 659 του Αστικού Κώδικα, ο μισθωτός δικαιούται σύμφωνα με την ως άνω διάταξη πρόσθετη αμοιβή, ανάλογη με τις ώρες που διαρκεί η πρόσθετη εργασία. Στην περίπτωση αυτή το ωρομίσθιο της απλής πρόσθετης εργασίας υπολογίζεται με βάση τον καταβαλλόμενο μισθό σε συνδυασμό με το συμφωνημένο ωράριο εργασίας χωρίς προσαύξηση (Άρειος Πάγος 1033/2011).

#### Παράδειγμα

Υπάλληλος ασφαλιστικής εταιρείας με νόμιμο εβδομαδιαίο ωράριο 45 ωρών και συμβατικό ωράριο 39 ωρών (Πενθήμερο επί οκτάωρο Δευτέρα έως Πέμπτη και επί επτάωρο την Παρασκευή) αμειβόμενος με μηνιαίο μισθό 1.500,00 ευρώ, απασχολήθηκε την εβδομάδα από Δευτέρα 22 Οκτωβρίου έως Παρασκευή 26 Οκτωβρίου, για εννέα (9) ώρες τις τέσσερις πρώτες εργάσιμες ημέρες της εβδομάδος και επί δέκα ώρες (10) την Παρασκευή. Ποιες είναι οι ώρες της απλής πρόσθετης εργασίας, της υπερεργασίας και της νόμιμης υπερωρίας και ποια η αμοιβή τους;

Ημέρες	Συμβατικές		Συνολικές	
	ώρες ημερήσιας απασχόλησης	Ώρες απλής πρόσθετης εργασίας	Ώρες υπερεργασίας	ώρες απασχόλησης
Δευτέρα	8 ώρες	-	-	9
Τρίτη	8 ώρες	-	-	9
Τετάρτη	8 ώρες	-	-	9
Πέμπτη	8 ώρες	-	-	9
Παρασκευή	7 ώρες	1	1	10
Σύνολο	39 ώρες	1 ώρα	5 ώρες	46 ώρες

Με δεδομένο ότι ο μηνιαίος μισθός είναι 1.500,00 ευρώ, το ωρομίσθιο ορίζεται ως εξής :  $1.500,00 \times [(1/25) \times (6/39)] = 9,23$  ευρώ.

Εκτός από τις μηνιαίες αποδοχές που αντιστοιχούν στο συμβατικό ωράριο απασχόλησης των τριάντα εννέα (39) ωρών εβδομαδιαίας εργασίας, ο συγκεκριμένος υπάλληλος δικαιούται κατά την υπό εξέταση εβδομάδα αμοιβή για μια (1) ώρα απλής πρόσθετης εργασίας ( $1 \text{ ώρα} \times 9,23 = 9,23$ ), πέντε (5) ώρες υπερεργασίας ( $5 \text{ ώρες} \times 9,23 \times 1,20 = 55,38$  ευρώ) και μια (1) ώρα υπερωρίας ( $1 \text{ ώρα} \times 9,23 \times 1,40 = 12,92$  ευρώ). Η απλή πρόσθετη εργασία (της 8ης ώρας απασχόλησης την ημέρα Παρασκευή) δηλώνεται στο έντυπο Ε4. Τόσο η υπερεργασία όσο και η υπερωρία αναγράφονται στο ίδιο έντυπο Ε8 το οποίο πρέπει να υποβληθεί πριν την έναρξη πραγματοποίησής της.

6. Τι ισχύει με τις ώρες υπερεργασίας και υπερωριακής απασχόλησης όταν δεν είναι σταθερό το ημερήσιο ωράριο εργασίας

Ως υπερωριακή εργασία θεωρείται η πέραν των οκτώ (8) ωρών ημερησίως και η πέρα των εννέα (9) ωρών ημερησίως για όσους απασχολούνται επί πέντε (5) ημέρες την εβδομάδα έστω και αν με την υπεραπασχόληση αυτή δεν πραγματοποιείται υπέρβαση του οριζόμενου από τον νόμο ανωτάτου ορίου εβδομαδιαίας εργασίας, αφού δεν χωρεί συμψηφισμός της ημερήσιας υπερωρίας με τις ολιγότερες ώρες εργασίας ή με την πραγματοποιηθείσα εργασία σε άλλη εργάσιμη ημέρα της ίδιας εβδομαδιαίας περιόδου. Η υπερεργασία είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί μόνο στις εργάσιμες ημέρες της εβδομάδας.

Το συμβατικό ωράριο εβδομαδιαίας εργασίας των μισθωτών ορίζεται σε 40 ώρες εβδομαδιαίως. Οι ώρες αυτές κατανέμονται σε 5 ημέρες επί εφαρμογής συστήματος πενθήμερης εβδομαδιαίας εργασίας ( $40 : 5 = 8$  ώρες ημερησίως) ή σε 6 ημέρες επί εφαρμογής συστήματος εξαήμερης εβδομαδιαίας εργασίας ( $40 : 6 = 6,40$  ευρώ ημερησίως). Δυνατότητα εφαρμογής μικρότερου ωραρίου από τα παραπάνω συμβατικά ωράρια ημερήσιας εργασίας υπάρχει μόνο εάν κατά τη διάρκεια της εβδομαδιαίας εργασίας, η επιχείρηση - κατάσταση λειτουργεί κάποιες ημέρες λιγότερες ώρες (π.χ. 7 ώρες ημερησίως, επί πενθημέρου, ή 6 ώρες επί εξαήμερου). Στην περίπτωση αυτή είναι δυνατή η απασχόληση του εργαζομένου επί λιγότερες ώρες ημερησίως (π.χ. 7 ώρες επί πενθημέρου ή 6 ώρες επί εξαήμερου αντιστοίχως), με την προϋπόθεση ότι κατά τις υπόλοιπες ημέρες της εβδομάδος, η ημερήσια απασχόληση δεν θα υπερβαίνει το νόμιμο ημερήσιο ωράριο εργασίας που αντιστοιχεί σε 9

ώρες επί πενθημέρου ή σε 8 ώρες επί εξαήμερου. Διευκρινίζεται εν προκειμένω ότι εφόσον δεν υφίσταται υπέρβαση των 40 ωρών εβδομαδιαίας εργασίας, δεν εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις περί υπερεργασίας (Έγγραφο Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης 34186/564/18-8-2015). Συνεπώς στο πλαίσιο εφαρμογής προγράμματος κατανομής σε μη σταθερή βάση του ημερήσιου ωραρίου εργασίας ενός μισθωτού, το συμβατικό ωράριο εργασίας το οποίο υποβάλλεται στο Π.Σ. «Εργάνη» δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 40 ώρες εβδομαδιαία και τις εννέα (9) ώρες ημερησίως προκειμένου για πενθήμερη απασχόληση. Όσον αφορά την εξαήμερη απασχόληση το πλαίσιο εφαρμογής προγράμματος ανισομερούς κατανομής του ημερήσιου ωραρίου εργασίας ενός εργαζόμενου δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 40 ώρες εβδομαδιαία και τις οκτώ (8) ώρες ημερησίως. Παραδείγματα πενθήμερης και εξαήμερης εργασίας με εφαρμογή προγράμματος εργασίας με ανισομερή κατανομή του ημερήσιου χρόνου εργασίας και υπολογισμού των ωρών υπερεργασίας και υπερωρίας παρατίθενται κατωτέρω.

#### Παράδειγμα εξαήμερης εργασίας

Μισθωτός με καθεστώς εξαήμερης πλήρους απασχόλησης σαράντα (40) ωρών εβδομαδιαίας εργασίας απασχολείται σε κατάσταση με ωράριο εργασίας πέντε (5) ωρών την Δευτέρα και την Τετάρτη, έξι (6) ωρών την Τρίτη και επί οκτώωρο (8 ώρες) την Πέμπτη, την Παρασκευή και το Σάββατο. Εκτάκτως, την εβδομάδα από Δευτέρα 8 Οκτωβρίου έως Σάββατο 13 Οκτωβρίου απασχολείται τη Δευτέρα και την Τετάρτη 6 ώρες, την Τρίτη και την Πέμπτη 9 ώρες, την Παρασκευή 10 ώρες και το Σάββατο 8,5 ώρες. Πόσες ώρες εργάστηκε υπερεργασιακά και πόσες υπερωριακά την εβδομάδα αυτή;

Ημέρες	Συμβατικές ώρες ημερήσιας απασχόλησης	Ώρες υπερεργασίας	Ώρες υπερωρίας	Συνολικές ώρες ημερήσιας απασχόλησης
Δευτέρα	5 ώρες	1 ώρα	-	6 ώρες
Τρίτη	6 ώρες	2 ώρες	1 ώρα	9 ώρες
Τετάρτη	5 ώρες	1 ώρα	-	6 ώρες
Πέμπτη	8 ώρες	-	1 ώρα	9 ώρες
Παρασκευή	8 ώρες	-	2 ώρες	10 ώρες
Σάββατο	8 ώρες	-	0,5 ώρα	8,5 ώρες
Σύνολο	40 ώρες	4 ώρες	4,5 ώρες	48,5 ώρες

Τόσο η υπερεργασία όσο και η υπερωρία αναγράφονται στο ίδιο έντυπο Ε8 το οποίο πρέπει να υποβληθεί πριν την έναρξη πραγματοποίησής της.

#### Παράδειγμα πενθήμερης εργασίας

Μισθωτός με καθεστώς πενθήμερης πλήρους απασχόλησης σαράντα (40) ωρών εβδομαδιαίας εργασίας απασχολείται σε κατάσταση με ωράριο εργασίας έξι (6) ωρών την Δευτέρα, επτά (7) ωρών την Τετάρτη και επί εννιάωρο (9 ώρες) την Πέμπτη, την Παρασκευή και το Σάββατο. Εκτάκτως, την εβδομάδα από Δευτέρα 8 Οκτωβρίου έως Σάββατο 13 Οκτωβρίου απασχολείται τη Δευτέρα και την Τετάρτη οκτώ (8) ώρες, την Πέμπτη, την Παρασκευή και το Σάββατο δέκα (10) ώρες. Πόσες ώρες εργάστηκε υπερεργασιακά και πόσες υπερωριακά την εβδομάδα αυτή;

Ημέρες	Συμβατικές ώρες ημερήσιας απασχόλησης	Ώρες υπερεργασίας	Ώρες υπερωρίας	Συνολικές ώρες ημερήσιας απασχόλησης
Δευτέρα	6 ώρες	2 ώρες	-	8 ώρες
Τρίτη	Ρεπό	-	-	-
Τετάρτη	7 ώρες	1 ώρα	-	8 ώρες
Πέμπτη	9 ώρες	-	1 ώρα	10 ώρες
Παρασκευή	9 ώρες	-	1 ώρα	10 ώρες
Σάββατο	9 ώρες	-	1 ώρα	10 ώρες
Σύνολο	40 ώρες	3 ώρες	3 ώρες	46 ώρες

Τόσο η υπερεργασία όσο και η υπερωρία αναγράφονται στο ίδιο έντυπο Ε8 το οποίο πρέπει να υποβληθεί πριν την

έναρξη πραγματοποίησής της.

#### 7. Εναλλαγή του εβδομαδιαίου συστήματος απασχόλησης από πενθήμερο σε εξαήμερο και αντιστρόφως

Η θέση του Υπουργείου Εργασίας, όσον αφορά τη δυνατότητα εναλλαγής του εβδομαδιαίου συστήματος απασχόλησης από πενθήμερο σε εξαήμερο και αντιστρόφως, όπως διατυπώνεται στο Έγγραφο 42815/769 /26.9.2017, είναι ότι δεν υφίστανται διατάξεις που να απαγορεύουν ρητά κάτι τέτοιο. Ωστόσο ενδεχόμενη υιοθέτηση ενός τέτοιου συστήματος ενέχει κινδύνους καθώς καθιστά αδύνατη την εφαρμογή βασικών διατάξεων της εργατικής νομοθεσίας όπως είναι οι διατάξεις για την υπερεργασία και την υπερωριακή απασχόληση καθώς και οι διατάξεις για τον υπολογισμό της ετήσιας κανονικής άδειας των εργαζομένων, οι οποίες εφαρμόζονται επί αμιγούς συστήματος πενθήμερης ή εξαήμερης απασχόλησης. Συνεπώς η εφαρμογή ενός τέτοιου μεικτού συστήματος δεν παρέχει ασφάλεια δικαίου για τον εργαζόμενο.

#### 8. Εργασία την έκτη ημέρα της εβδομάδος κατά παράβαση του συστήματος της πενθήμερης εργασίας

Η εργασία που παρέχεται την 6η μέρα της εβδομάδος, κατά παράβαση του συστήματος πενθήμερης εργασίας, ανεξαρτήτως από τις προβλεπόμενες κυρώσεις, αμείβεται με το καταβαλλόμενο ημερομίσθιο προσαυξημένο κατά 30%. Δεν υπάγονται στη διάταξη αυτή οι ξενοδοχειακές και επισιτιστικές επιχειρήσεις (άρθρο 8, Ν3846/2010 ).

Η εκούσια ή εξαναγκασμένη παροχή εργασίας εντός του οκταώρου κατά την έκτη ημέρα της εβδομάδος που έχει ορισθεί ως ημέρα υποχρεωτικής ανάπαυσης λόγω εξάντλησης του πενθημέρου, που αφορά επιχειρήσεις που λειτουργούν με βάση το σύστημα αυτό (της πενθήμερης εβδομαδιαίας εργασίας) απαγορεύεται από κανόνα δημόσιας τάξης και κατά συνέπεια είναι άκυρη, ως απαγορευμένη από τους κανόνες δημόσιας τάξης, αφού πρόκειται για εργασία σε ημέρα ανάπαυσης (ΑΠ 314/2017, ΑΠ 175/2013).

Στην περίπτωση της πενθήμερης εργασίας δεν μπορεί να προστεθεί η εργασία που τυχόν προσφέρθηκε την έκτη ημέρα της εβδομάδος (το Σάββατο ή οποιαδήποτε άλλη ημέρα έχει ορισθεί ως ημέρα ανάπαυσης) στη συνολική εργασία των υπολοίπων πέντε εργασίμων ημερών της εβδομάδας για την εξεύρεση τυχόν υπερεργασίας ή υπερωρίας. Η εργασία του μισθωτού κατά την έκτη ημέρα υπό το σύστημα της πενθήμερης εργασίας, δεν αποτελεί υπερεργασία ή υπερωριακή εργασία, εάν στην τελευταία περίπτωση δεν υπερβαίνει το ανώτατο όριο ημερήσιας απασχόλησης. Συνεπώς για μισθωτούς που υπάγονται στο σύστημα της πενθήμερης εβδομαδιαίας εργασίας, η απασχόληση κατά την έκτη ημέρα της εβδομάδας, δεν λαμβάνεται υπόψη για να κριθεί αν λόγω υπερβάσεως του ορίου των 45 ή 40 ωρών εργασίας εβδομαδιαίως υπήρξε υπερωρία ή υπερεργασία. Δηλαδή, η εργασία που παρέχει ο μισθωτός κατά τις ημέρες της εβδομαδιαίας αναπαύσεως του δεν θεωρείται και δεν αμείβεται ως υπερωρία ή υπερεργασία, έκτος εάν αυτή υπερβαίνει το ανώτατο όριο της ημερήσιας εργασίας, οπότε η εργασία κατά την έκτη ημέρα πέραν του ανωτάτου ορίου ημερήσιας εργασίας είναι υπερωρία (ΑΠ 615/2008, ΕφΑθ 5527/2003 ). Σε περίπτωση ελέγχου ακολουθείται η διαδικασία για την επιβολή διοικητικών κυρώσεων βάσει της Υ.Α. 2063/Δ1 632/2011. Πιο συγκεκριμένα, στην εν λόγω υπουργική απόφαση αναφέρεται ότι η απασχόληση κατά ημέρα εργασίας και ωράριο εργασίας διαφορετικό από το εμφανιζόμενο στον πίνακα προσωπικού ή στο πρόγραμμα εργασίας χωρίς προηγούμενη γνωστοποίηση της αλλαγής ή της τροποποίησης του ωραρίου ή του χρόνου εργασίας συνιστά πολύ υψηλή παράβαση. Διευκρινίζεται ότι η Εργασία σε ημέρα εβδομαδιαίας ανάπαυσης (ρεπό) σε ευπορικό κατάσταση κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 42 παρ. 4 του Ν 1892/1990 σε συνδυασμό με το άρθρο 16 παρ. 5 εδάφιο Β΄ του Ν 2874/2000 , όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 10 του Ν 3846/2010 , λογίζεται ως υψηλή παράβαση.